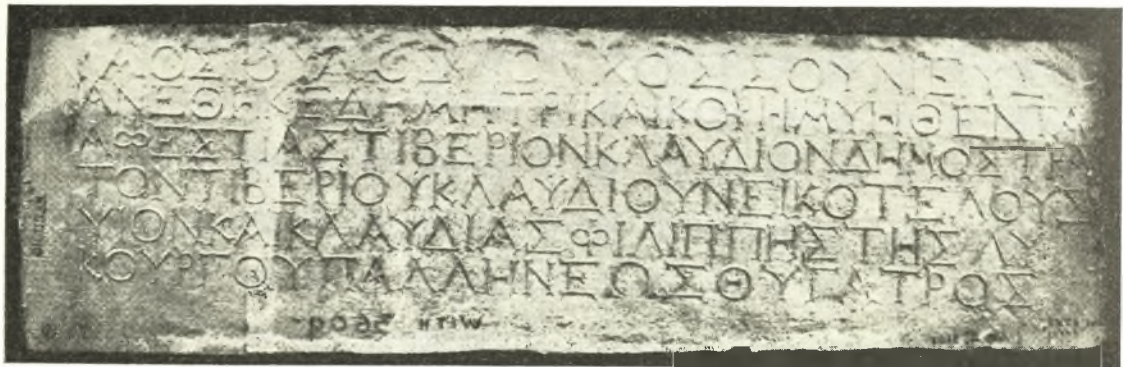

ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ*

Ἐκτυπον, μὴ δημοσιευθείσης εἰσέτι ἐπιγραφῆς, ἀνευρεθὲν τυχαίως καὶ ἀναγνωρισθὲν ἀπόκειται παρὰ τῷ Institute for Advanced Study ἐν Princeton τῆς Νέας Ἱερσέης (Η.Π.Α.)¹. Ἡ ἐπιγραφή καλαισθητικῶς χαραγμένη ἔχει τὰ γράμματα κεκοσμημένα διὰ λεπτῶν ἀκρεμόνων (σχήματος ἡμισελήνου) καὶ εἶναι μερικῶς κολωμένη ἐπὶ τῶν ἄνω ἄκρων, ὅπου καὶ τὸ ὄνομα Πόλχος (ιδεῖ εἰκ. 1). Ἡ προέ-

Εἰκ. 1. Τιβ. Κλ. Δημόστρατος (Α) (Σουνιεύς) ἀφ' ἐστίας.

λευσις αὐτῆς εἶναι ἔκ τινος βάθρου φέροντος ἀγαλμάτιον τοῦ μυηθέντος², τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔχη περισωθῇ. Αἱ διαστάσεις τῆς ἐπιγραφῆς ὑπολογισθεῖσαι ἔκ τοῦ ἐκτύπου καταλαμβάνουσι μῆκος 49,2 ἐκ. μ. καὶ ὕψος 14 ἐκ. μ. Τὸ δὲ μέγεθος τῶν γραμμάτων ἔχει περίπου ὡς ἑξῆς· μῆκος 1,2 ἐκ. μ. καὶ ὕψος 1,7 ἐκ. μ. τὸ διάστιχον εἶναι περίπου 0,05 ἐκ. μ. καὶ τὸ διάστημα μεταξὺ γραμμάτων 0,04 ἐκ. μ.

* Ἡ παροῦσα μελέτη δημοσιεύεται κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλονται αἱ ἐν Ἐλευσίνι ἀνασκαφαὶ καὶ ἡ ὁποία διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν.

¹ Τὸ ἔκτυπον ἀνευρέθη τὸ θῆρος τοῦ 1964 (καθ' ὃν χρόνον ἤμην ἐν τῷ Institute μὲ ὑποτροφίαν τοῦ Πανεπιστημίου Nebraska) καὶ φέρει σφραγίδα ΕΛΕΥΣΙΣ καὶ ἀριθ. 4. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Fordyce W. Mitchel ὁ ἀριθ. 4 θὰ εἶναι τοῦ «πολυκλαύστου» Ἰωάννου Θρηψιάδου, ὁ ὁποῖος παρέσχεν ἔκτυπα εἰς τὸ Institute, ὅπου τὸ ἐξ Ἐλευσίνος κατεχωρίσθη μετὰ τοῦ τῆς IG II², 3609 (ἴσως ὑπὸ τοῦ Α. Ε. Raubitschek ;).

Πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, παρασχοῦσαν τὴν ἄδειαν δημοσιεύσεως, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω πολὺς εὐχαριστίας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς καθ' οἵονδήποτε ἄλλον τρόπον συμβαλόντας.

² Διὰ τὰ περισωθέντα ἀγαλμάτια παίδων ἀφ' ἐστίας, βλέπε Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΟΥ, «Ἐλευσινιακά», Δελτίον 8, 1923, σ. 161 κ. ἑ. καὶ Γ. Ε. ΜΥΛΩΝΑΝ, Eleusis and the Eleusinian Mysteries, Princeton 1961, σ. 203. Ὅρα καὶ Hesperia 27, 1958, σ. 41, ὑπόσημ. 5, ὅπου ὁ JAMES H. OLIVER γράφει ὅτι θὰ πραγματευθῇ τὸ θέμα ἀφ' ἐστίας εἰς βιβλίον περὶ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους. Περὶ τὰς ἐξήκοντα ἐπιγραφαί, ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς ἀφ' ἐστίας, εἶναι γνωσταί.

Ἐκαστος στίχος περιέχει 23 1/3, 27 2/3, 29 1/3, 27 1/3, 24 2/3 καὶ 24 γράμματα ἀντιστοίχως¹. Ἡ δ' ἐπιγραφή, ἀνήκουσα εἰς τὸ ἔτος 70 μ. Χ. περίπου², ἔχει οὕτως:

Γάιος Ἰούλιος Πόλχος Σουνιεὺς (κενὸν)
ἀνέθηκε Δήμητρὶ καὶ Κόρῃ μνηθέντα
ἀφ' ἐστίας Τιβέριον Κλαύδιον Δημόστρα-
τον Τιβερίου Κλαυδίου Νεικοτέλους
5 υἱὸν καὶ Κλαυδίας Φιλίππης τῆς Αν- (κενὸν)
κούργου Παλληγέως θυγατρὸς. (κενὸν)

Τὸ ἀνάθημα ἀφορᾷ εἰς Ἀθηναῖον, ὅστις εἶχε μνηθῆ εἰς τὰ Ἑλευσίνια Μυστήρια καὶ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Γαίου Ἰουλίου Πόλχου ἐκ Σουνίου, ὅθεν καὶ ὁ μνηθεὶς. Ὁ Πόλχος θὰ ἦτο φίλος ἢ συγγενὴς τοῦ μνηθέντος καὶ εἶναι κατὰ τὰ ἄλλα ἄγνωστος. Τὸ ὄνομα Πόλχος εἶναι σπανιώτατον καὶ ἀπαντᾶται μόνον δὲς³.

Ὁ μνηθεὶς καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὁ ἀναθεὶς, φέρουσι καὶ Ῥωμαϊκὰ ὀνόματα, δηλοῦντα ὅτι ἦσαν καὶ Ῥωμαῖοι πολῖται. Καθ' ὃ μαρτυροῦσι τὰ Ῥωμαϊκὰ τῶν ὀνόματα (τὰ Gentilicia), οἱ μὲν πρῶτοι ἔλαβον τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν (civitas) ἀπὸ τοὺς Κλαυδίους αὐτοκράτορας (πιθανῶς ἀπὸ τοῦ Κλαυδίου), ὁ δὲ τελευταῖος ἀπὸ τοὺς Ἰουλίους. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία ἐδίδετο μόνον εἰς τοὺς ἐξέχοντας καὶ οὐχὶ εἰκῇ. Τὸ ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Δημοστράτου ἦτο ἐξέχουσα, καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ἀξιώματα, ἃ κατεῖχεν οὗτος ἐν Ἀθήναις⁴.

1 Τοῦ ἰῶτα καταλογιζομένου εἰς ἓν τρίτον.

2 Ὁ Δημόστρατος (B) ἐκ Μελῆτις ἐγεννήθη περὶ τὸ 120 μ. Χ. (πρβλ. IG II², 3609, τὸ σχόλιον τοῦ J. KIRCHNER). Ὑπολογιζομένης τῆς γενεᾶς εἰς τριάκοντα ἔτη περίπου, ἡ μήτηρ αὐτοῦ, Φιλίππη (B), πρέπει νὰ ἐγεννήθη κατὰ τὸ 90 μ. Χ. καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς περὶ τὸ 60 μ. Χ. Οὕτως ἡ ἐπιγραφή ἐξ Ἑλευσίνος θὰ χρονολογῆται ἀπὸ τοῦ 70 μ. Χ. περίπου, ὅταν ὁ Δημόστρατος (A) θὰ ἦτο δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν καὶ εἰς ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ παιδία θὰ ἐξελέγοντο παῖδες ἀφ' ἐστίας (δρα Γ. Ε. ΜΥΛΩΝΑΝ, ἔ. ἀ. σ. 203, 236 - 237 κλπ., ὅπου ὁ παῖς ἀφ' ἐστίας «seems to have been a young boy» (σ. 236). Ἡ νεαρότης τῶν παίδων γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὰ ἀγαλμάτια (βλέπε π.χ., αὐτόθι εἰκ. 80). Ἡ ἐκλογή τοῦ Δημοστράτου ὡς παιδὸς ἀφ' ἐστίας λαμβάνει ἰδιαίτεραν σημασίαν, ὅταν ὑπολογισθῇ ἡ ὑψηλὴ θέσις αὐτοῦ ὕστερον παρ' Ἀθήναις (ιδὲ κατωτέρω σημ. 4).

3 Ὅρα Catalogue of the Greek Coins in the British Museum: Crete and the Islands, 1886, σ. 23, ἀρ. 41 (W. FARR, Wört. der Griech. Eigen., 1875, σ. 1231 (Πόλχος) καὶ M. GUARDUCCI, Inscriptiones Creticae, I, σ. 55 (C. 200 - 67)). Βλέπε καὶ LIDDELL-SCOTT-JONES, Greek-English Lexicon, ἐν λ. πόλχος ὁ, coin-inscription of doubtful meaning, B. Mus. Cat.

Coins Crete, σ. 23 (Cnossos, ii/i B. C.) (καὶ Thesaurum Graecae Linguae [ἀνατύπ. 1954], ἐν λ. Πόλχος, ὁ, i. q. ὄχλος). Μὲ τὰς μαρτυρίας ὁμως ἐξ Ἑλευσίνος καὶ Δημητριάδος, ὡς παρατίθεται κατωτέρω, δὲν χωρεῖ καμμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἐκ Κρήτης δὲν εἶναι κύριον ὄνομα. IG IX, 2, ἀρ. 1125: Ἀντιφάντα/Πόλκου?/[i]ερατεινάσ[α]/[A]φροδίτη/Νηλεΐαι (ΑΝΤΙΦΑΝΤΑ/ΠΟΛΚΟΥ/...) (ἐκ Δημητριάδος τῆς Μαγνησίας - 2ου αἰῶνος μ. Χ.). Πρβ. καὶ τὴν IG XII, 5, ἀρ. 101A: Χά[ρ]ητος καὶ / Ἡρ[ώ]δου καὶ Σελεύκου κ(αί) Πόλχου (ἐκ Νάξου). Τὸ Πόλχος ὁμως εἶναι τὸ Ῥωμαϊκὸν Pulcher. Τὸ δὲ Πόλχος ἴσως νὰ ἐσχηματίσθῃ ἀπὸ τοῦ φολκὸς (LIDDELL-SCOTT-JONES, G-E Lex. = Ἰλ. B. 217) = πολκός = Πόλκος = Πόλχος. Καὶ ὁ καθηγητὴς BENJAMIN B. MERITT ἀπεφάνθη ὅτι ἡ συμπλήρωσις Πόλχος ἦτο ἡ λογικωτέρα.

4 Βλέπε J. H. OLIVER, Hesperia 11, 1942, σ. 29, καὶ The Athenian Expounders of the Sacred and Ancestral Law, the Johns Hopkins Press, 1950, σ. 76 - 78 (IG II², 2342, 23 - 24· 4071, 21 - 27· Hesperia 11, 1942, σ. 39, ἀρ. 8, στ. 8 - 14). Ἀπὸ τὴν IG II², 4071, 22 - 27, μανθάνομεν ὅτι ὁ Δημόστρατος ἐκ Σουνίου ὑπῆρξεν ἐπώνυμος ἀρχων, στρατηγός ἐπὶ τὰ ὅπλα, γυμνασιάρχος, κῆρυξ τῆς [ἐξ Ἀρείου] πάγου βουλῆς, ἀγωνοθέτης Παν[αθηναίων] καὶ Ἑλευσινίων, ἐξηγητὴς τῶν μυστηρίων καὶ [ιερέως] Ἐρεχθέως Ποσειδῶνος.

Τὴν ῥωμαϊκὴν πολιτείαν πιθανῶς νὰ μὴ τὴν εἶχε λάβει ὁ πατὴρ τῆς Φιλίππης, διότι δὲν φέρει ῥωμαϊκὸν ὄνομα, ἐκτὸς ἂν παρελείφθη, ὡς πολλάκις συνέβαινε. Δύναται ὅμως νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἔνδειξις ὅτι τοῦλάχιστον κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἀναθήματος ὁ Λυκοῦργος δὲν ἦτο Ῥωμαῖος πολίτης. Τοῦτο διαφαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ῥωμαϊκὸν ὄνομα τῆς Φιλίππης, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς καὶ τοῦ ἀνδρός της, καὶ σημαίνει ὅτι ἡ Φιλίππη ἐτιμήθη μὲ τὴν ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, ὅταν ὑπανδρεύθη τὸν Νεικοτέλην, εἴτε μέσφ' αὐτοῦ εἴτε καὶ ὁμοῦ. Ἐξ ἄλλου ἐνδέχεται ὁ Λυκοῦργος νὰ μὴ ὑπῆρχεν ἐν ζῳῇ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον.

Τὰ πρόσωπα Λυκοῦργος καὶ Νεικοτέλης¹ καὶ Φιλίππη ἀναφέρονται διὰ πρώτην φορὰν. Ὁ μόνος γνωστὸς καὶ ἀπὸ ἄλλας ἐπιγραφὰς εἶναι ὁ Δημόστρατος, ὁ ὁποῖος ἐταυτίζετο μετὰ τοῦ Δημοστράτου, τοῦ ἐγγόνου του, ἐκ Μελίτης². Ὁ Δημόστρατος ἐκ Σουνίου εἶχε μίαν θυγατέρα ὀνόματι Φιλίππην, ἡ ὁποία συνεζεύχθη δις. Καθὼς συμπεραίνεται, τὴν πρώτην φορὰν ἦτο συνεζευγμένη μετὰ Ἐφεσίου τινός, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπέκτησε μίαν θυγατέρα, τὴν Μενάνδραν³. Τὸ ὄνομα Μενάνδρα φέρεται κατόπιν ὑπὸ ἐγγόνης τοῦ Δημοστράτου ἐκ Μελίτης καὶ ἡ σημασία τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐκ Μελίτης ἀνάλυται κατωτέρω⁴. Ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἀνδρός της, τοῦ Σώσπιδος (Α) ἐκ Μελίτης, Ῥωμαίου καὶ αὐτοῦ πολίτου καὶ ἀπὸ μεγάλης οἰκογενείας⁵, ἡ Φιλίππη (Β)

¹ Ἰδὲ καὶ Η. Α. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΥ, *The Early Expansion of Roman Citizenship into Attica during the First Part of the Empire* (200 B.C. - A.D. 70), σ. 380, ἀρ. 739 (μὴ ἐκδοθεῖσα εἰσέτι διατριβὴ παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ Yale, 1964).

² Πρβλ. *Τι. Κλαύδιον Ἐννόμιον υἱὸν Νικοτέλην* (ΙΙ) ἐξ Ἐπιδαύρου (IG IV², 1, 602, - a. 49 - 54 p.) καὶ αὐτόθι, ἀρ. 101, 46/7: *Ἐννόμος Νικοτέλους* (Ι) Ἐπιδαυ[ρίου] (32s. 33 p. Chr. aestate). Α. Β. WEST, *Notes on Achaean Prosopography and Chronology*, CPh 23, 1928, σ. 268.

³ Διὰ τὴν ὁρθὴν ταύτισιν τῶν δύο Δημοστράτων, ὅρα J. H. OLIVER, *The Athenian Exponents...*, σ. 76 κ. ἑ.

⁴ IG II², 4071, 3: [Με]νάνδρ[α]ν (καὶ OLIVER, αὐτόθι σ. 80 (στέμμα - διὰ τὴν ὁρθὴν ἀναγνώρισιν τῆς Φιλίππης (Β)).

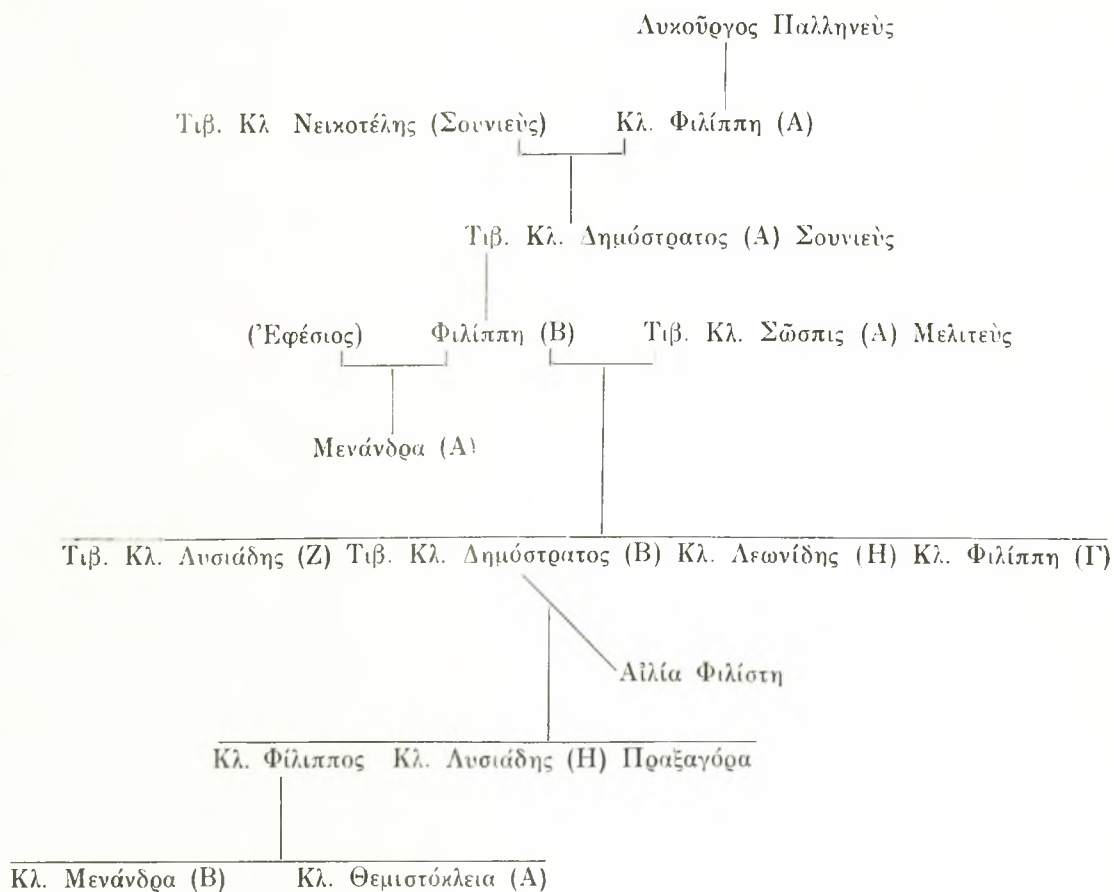
⁵ IG II², 4088, 4 - 5 καὶ 4089. Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα Μενάνδρα ἐμφανίζεται ἀργότερον εἰς τὴν οἰκογένειαν ἐκ Μελίτης καὶ ἐφέρετο ὑπὸ δισεγγόνης τῆς Φιλίππης (Β) τοῦ Δημοστράτου (Α) ἐκ Σουνίου, δύναται ἴσως νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ Μενάνδρα ἢ ἐκ τοῦ Ἐφεσίου εἶχεν υἱοθετηθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σώσπιδος (Α) καὶ ὅτι ἡ Φιλίππη (Β) εἶχε πρῶτον ὑπανδρευθῇ εἰς τὴν Ἐφεσον. Ἐνδέχεται μάλιστα τὸ ὄνομα Μενάνδρα νὰ ἐδόθη ἵνα τονισθῇ ὁ δεσμὸς τῶν δύο οἰκογενειῶν, ἀφοῦ καὶ ἡ ἐξ Ἐφέσου ἦτο σημαίνουσα. Προσέτι, ἔχομεν καὶ τὴν περίπτωσιν τῆς ὑφισταμένης συγγενείας μετὰ τῆς οἰκογενείας ἐκ Μελίτης καὶ τοῦ Δημοχάρους τοῦ Μενάνδρου Ἀζηνιεύς (βλ. IG II², 5315 - τοῦ πατρωνυμικόν του τὸ γνωρίζομεν ἀπὸ ἐπιγραφὴν ἐξ Ἐλευ-

σίνος (Ι. ΘΡΕΨΙΑΔΗΣ παρὰ Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗ, Ἐλευσινιακά Α, 1932 = P. ROUSSEL, *Mélanges Bidez*, 1934, σ. 820, στ. 21: *Δημοχάρης Μενάνδρου Ἀζηνιεύς* (ὑμναγωγός)), χρονολογηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ΝΟΤΟΠΟΥΛΟΥ εἰς τὸ ἔτος 21/20 π. Χ. (*Hesperia* 18, 1949, σ. 57), ἀλλὰ ἡ τοῦ Δημοχάρους κόρη ὑπανδρεύθη τὸν Τιμόθεον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς ἄλλον κλάδον τῆς οἰκογενείας. Οὕτως αἱ δύο πρῶται εἰκασίαι παραμένουσι βάσιμοι.

Ὡς γράφεται ἀλλαχοῦ, ἡ Φιλίππη (Β) ἀπέκτησεν ἀπὸ τὸν γάμον της μετὰ τοῦ Σώσπιδος (Α) περὶ τὰ τέσσαρα τέκνα, ἐν δ' ἐξ αὐτῶν φέρει τὸ ὄνομά της, σημαίνον ἀναμφιβόλως ὅτι ὁ τελευταῖος ἀνὴρ αὐτῆς ἦτο ὁ Σώσπις (Α). Ἡ Μενάνδρα (Α) θὰ ἐγεννήθη κατὰ τὸ 110 μ. Χ. περίπου, ὁ Λυσιάδης (Ζ) κατὰ τὸ 115, ὁ Δημόστρατος (Β) κατὰ τὸ 120, ὁ Λεωνίδης (Η) κατὰ τὸ 125 καὶ ἡ Φιλίππη (Γ) κατὰ τὸ 130. Ὅτι ὁ Λεωνίδης ἦτο νεώτερος τοῦ Δημοστράτου συνάγεται, νομίζω, ἀπὸ τὴν IG II², 3609, ὅπου τὸ τοῦ Δημοστράτου ὄνομα προηγείται αὐτοῦ τοῦ Λεωνίδου. Ἡ γέννησις τῆς Φιλίππης (Γ) βασίζεται ἐπὶ τῶν IG II², 2239, 2773, 3685, 3705, 3981 καὶ 4532 (ὅρα καὶ OLIVER, *The Athenian Exponents...*, σ. 74-76, ἀφοῦ ἡ γέννησις τοῦ Φλ. Ἀσκληπιάδου (Α) Διομαίως, μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ Φιλίππη (Γ) συνεζεύχθη, συμπίπτει κατὰ τὸ ἔτος 123/4 μ. Χ. περίπου.

⁵ Τὸ ὅλον στέμμα τῆς οἰκογενείας εὐρίσκεται παρὰ τῇ IG II², 3609 (καὶ παρὰ OLIVER, αὐτόθι σ. 80 καὶ 164). Σχετικὴ μελέτη περὶ τῆς οἰκογενείας ἐκ Μελίτης ἐκπονεῖται ὑπὸ τοῦ γράφοντος πρὸς δημοσίευσιν εἰς *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, ἀναγιγνωσκομένη δὲ τὸ πρῶ-

ἐγέννησε τρία ἢ τέσσαρα τέκνα, ἦτοι τὸν Λυσιάδην (Ζ), τὸν Δημόστρατον (Β), τὸν Λεωνίδα (Η) καὶ τὴν Φιλίππην (Γ)¹, ὥς δηλοῖ τὸ στέμμα:

ΗΛΙΑΣ Α. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

τον διὰ τίτλου κατὰ τὸ ἐτήσιον συνέδριον τῆς American Philological Association (1966): «Leonides VII of Melite and His Family».

1 Ὁ OLIVER ἀναγνωρίζει τὸν Λυσιάδην (Ζ) ὥς γεννηθέντα ἐκ πρώτης τινὸς γυναικὸς, λέγων ὅτι ἡ Φιλίππη (Β) ἴσως νὰ συνώκησε μετὰ τοῦ Σώσπιδος (Α) πρὶν ἢ μετὰ τὸν γάμον τῆς μετὰ τοῦ Ἐφεσίου (The

Athenian Exponents..., σ. 77 καὶ 80). Ὅμως δὲν εἶναι καθόλου ἀπίθανον ἡ Φιλίππη (Β) νὰ ἦτο ἡ πρώτη καὶ τελευταία γυνὴ τοῦ Σώσπιδος (Α) καὶ ὁ Λυσιάδης (Ζ) νὰ εἶναι γόνος τῆς, ὥς καὶ κατατάσσεται εἰς τὸν γενεαλογικὸν πίνακα. Δηλωθῆτω δὲ ἐν παρόδῳ ὅτι οἱ ἐν τὸς παρενθέσεως ἑλληνικοὶ ἀριθμοὶ προέρχονται ἐκ τῆς ἐκπονουμένης μελέτης.